

Voorwerp

Zilveren kandelaars

Ongekende weelde anno 1756

Tekst Esther en Emiel Aardewerk | Fotografie Emiel Aardewerk

Waren de eerste kaarsenhouders puur functioneel, ruim drie eeuwen terug ontstonden in Nederland luxe varianten van zilver. Zoals dit paar, vervaardigd door Hans Rinckens (1703-1762). Wat maakt juist deze kandelaars zo exceptioneel?

In de 17de eeuw, dé economische bloeitijd van Nederland, werden geweldige vermogens opgebouwd. Ook in de 18de eeuw was er nog enorm veel rijkdom in de grote steden. De bewoners van de Amsterdamse grachtenpanden wilden dit graag tentoonstellen. Het ene pand werd nog indrukwekkender ingericht dan het andere. Zilveren voorwerpen waren bij uitstek geschikt om te laten zien dat je vermogend was. Het was immers geld in een andere vorm.

In de 18de eeuw werden dan ook uitzonderlijke hoeveelheden zilveren gebruiksvoorwerpen vervaardigd (slechts een fractie hiervan is overgebleven). Deze moesten herkenbaar, maar tegelijkertijd ook onderscheidend zijn. De mode werd gedictieerd door het Franse hof. De heersende stijlen kwamen in Nederland terecht door voorbeeldtekeningen en naar het Noorden uitgeweken hugenoten.

Behalve zilversmid was Rinckens ook 'kas(t)houder'

De uitdaging voor een zilversmid was om binnen de heersende stijl objecten te vervaardigen die niet alleen kostbaarder, maar ook ingewikkelder waren om na te maken -en het liefst in modellen die men tot dan toe nog niet kende. Deze ontwikkeling is terug te zien in deze door Hans Rinckens gemaakte kandelaars uit 1756.

Dergelijke buitengewoon rijk en zwaar uitgevoerde exemplaren zijn niet alleen exceptioneel voor Nederland, maar zelfs voor Amsterdam, waar Rinckens woonde en waar men in de 18de eeuw de uitbundigste smaak van het hele land had.

De kandelaars zijn geheel in Lodewijk XV-stijl vormgegeven, on-Hollands weelderig geornamenteerd en van een indrukwekkend gewicht (tezamen wegen ze bijna 1,5 kilo). Het feit dat Rinckens zijn ontwerp helemaal uit gietstukken opbouwde, was ook ongebruikelijk in Nederland. Voor het gieten is meer zilver nodig dan voor het smeden van onderdelen. Hierdoor is het een kostbaardere productiemethode.

De eerste kaarsenhouders waren puur functioneel: een ijzeren stang met een driepoot aan de onderkant en bovenaan een scherpe punt waarop een kaars kon worden geprikt. De luxe versie volgde toen de kandelaar zich ontwikkelde tot een pronkstuk. De vroegste Nederlandse zilveren kandelaars ontstonden in de tweede helft van de 17de eeuw, een tijd waarin de welvaart een dergelijke weelde rechtvaardigde.

De vorm was afgeleid van bronzen kloosterkandelaars en werd vanaf circa 1680 aangepast aan de heersende Franse stijlen. Later, in de loop van de 18de eeuw, zou de kandelaar steeds hoger worden. Niet alleen vanwege de mode, maar ook omdat men merkte dat een hoger geplaatste kaars een grotere lichtcirkel verspreidt.

Dat juist Rinckens deze rijke kandelaars vervaardigde, is opmerkelijk. Er zijn maar weinig stukken bekend met zijn meestertekens, waaruit geconcludeerd zou kunnen worden dat hij een minder grote productie had dan tijdgenoten zoals Reinier Brandt, Hendrik Swierinck of Johannes Schiotling. Naast zilversmid was Rinckens tevens kashouder; hij verkocht ook stukken die door collega-zilversmeden vervaardigd waren. Deze werden bij zijn atelier in een kast ter verkoop uitgesteld -vandaar de benaming 'kas(t)houder'.

Rinckens werd in 1703 geboren en is vernoemd naar zijn vader. Zijn moeder was Barbara Leenarts Schaffers. Op 11-jarige leeftijd, in 1713, stond hij al als leerling-zilversmid vermeld. In 1730 werd hij als zilversmid opgenomen in het gilde van de stad Amsterdam. 21 jaar later, op 17 september 1751, ging hij in ondertrouw met Johanna Smit, die eerder gehuwd was met Mighiel van Looij. Het paar vestigde zich aan de Oude Looiersstraat. Op datzelfde adres overleed Rinckens, op 6 september 1762. Hij werd 59 jaar.

Een paar zilveren kandelaars door Hans Rinckens (Amsterdam, 1756). Hoogte 24,5 cm. gewicht 692 en 717 gr. Collectie A. Aardewerk Antiquair Juwelier, Den Haag.